

Delo Muzeja narodne osvoboditve v 1958. letu

Od 26. aprila 1955. leta, ko je bil Muzej NO odprt za javnost, pa do danes se je delo usmerilo v glavnem v dve smeri. V notranjem delu smo prešli k nadrobnejšemu proučevanju zbranega gradiva, z namenom, da ga na poljuden način, v obliki občasnih razstav posredujemo javnosti. V preteklem letu pa smo svoje delo razširili tudi na publicistično dejavnost.

Pri delu smo imeli dosti težav, tako zaradi premajhnega števila ljudi, skromnih proračunskih sredstev, največ pa zaradi tega, ker je bil velik del uslužbencev zaradi stroke, s katero se ukvarjajo in zaradi svojih kvalitiet angažiran za mnoge važne naloge zunaj ustanove. Velik del uslužbencev je moral, da bi izpolnil sprejete dolžnosti in naloge v muzeju, žrtvovati ves svoj prosti čas in celo skoraj vse dneve letnega dopusta. Zato je prav, da pri kritičnem ocenjevanju opravljenega dela upoštevamo tudi to okolnost.

Razstave in obiski

V letu 1958 je bilo prirejenih 5 občasni razstav, in sicer: razstava »Ilegalni tisk v okupirani Ljubljani« v čast VII. kongresa ZKJ od 21. aprila do 12. maja. Razstavi »Nekomentirane fotografije iz narodnoosvobodilne vojne«, sta bili od 10. junija do 31. septembra in od 10. oktobra do 25. novembra. Ob obletnici borb na Sutjeski je bila razstava »Sutjeska«, ki je trajala od 4. julija do 4. avgusta. V počastitev državnega praznika 29. novembra je bila razstava »Kurirske zveze v NOV«, ki je trajala od 28. novembra do 28. januarja letošnjega leta. V posebnem oddelku je bila prikazana umetniška upodobitev kurirja v NOV z deli nekaterih naših umetnikov-partizanov.

Za razstavi »Ilegalni tisk v okupirani Ljubljani« in »Kurirske zveze v narodnoosvobodilni vojni« sta bila natisnjena tudi vodnika.

Prirejene razstave so imele svoj pomen za javnost, posebno korist pa je imel muzej sam. Priprave na takšne razstave so mobilizirale veliko število bivših borcev, ki so v vojnem času delali na določenem področju in katerega delo smo v takšni občasni razstavi poskušali predstaviti. Koristni uspehi so se pokazali v tem, da smo zbrali večje število zgodovinskega gradiva, hkrati pa smo dobili dosti koristnih pripomb, ki so pomagale razjasniti določene dogodke, organizacijo in dejavnost. Obisk v muzeju je bil v primerjavi z letom 1957 približno enak in je znašal 40.934 obiskovalcev. Od tega je bilo 16.000 šolske mladine in preko 2000 tujih obiskovalcev.

Muzejski uslužbenci so imeli 508 vodstev. Tolikšno število vodstev pomeni, da sta bili skoraj dve vodstvi na dan, oziroma da je bila $\frac{1}{4}$ obiskovalcev po razstavi vodena, ali pa da je bilo porabljenih za vodenje 145 delovnih dni. Vodstva po razstavah so za ustanovo precejšnje breme, vendar če upoštevamo njihovo koristnost za obiskovalce, moramo s takim delom nadaljevati. Predvsem pa so takšna vodstva potrebna šolski mladini, ki so ji razstavne zbirke v prvi vrsti namenjene.

Jemenski prestolonaslednik princ
Seif el Islam Mohaméd el Badar
na obisku v Muzeju NO
26. XII. 1957

Zbiranje gradiva in topografija

Velik uspeh smo dosegli z zbiranjem zgodovinskega gradiva. Na prvem mestu so fotografije iz narodnoosvobodilne vojne, katerih je bilo zbranih 4284. Knjižnica je prejela 212 knjig in časopisov. Muzejskih predmetov smo prejeli 124. Manj uspešno je bilo zbiranje memoarov prvoborcev, saj smo predvideni načrt izpolnili le 20 %, kar predstavlja 16 memoarov na 858 straneh. Vzroki za ta neuspeh so v glavnem v objektivnih okoliščinah. Znano je, da so tisti bivši borci, ki so najbolj poklicani za pisanje spominov, preobremenjeni z dnevnimi nalogami.

V tej zvezi je potrebno omeniti posebno vrsto zgodovinskega gradiva — partizansko topografijo. V preteklem letu je bila na topografskem delu 6-članska ekipa. Pri delu na terenu so ji v znatni meri pomagali Tone Ožbalt, Valentin Mlakar, Janez Mihelčič, Franjo Troha, Milena Kokotec ter večje število drugih prvoborcev.

Ekipa je raziskala področje od Broda na Kolpi do Poljan nad Čabrom, to je Kolpsko in Čabransko dolino, sektor Babne police s Prezidom do Parga ter okolico Ribnice z Malo in Veliko goro. Skupno je bilo popisanih 75 vasi. Kakor

v prejšnjih letih, ko je ekipa popisovala Belo krajino in sektor Dol. Toplice preko Roga do Kočevja, tako tudi sedaj ekipa ni zbrala podatkov samo za topografijo, temveč je pri svojem raziskovalnem delu popisala vse, kar so prebivalci mogli povedati pomembnega za zgodovino narodnoosvobodilne vojne. Takšno razširjeno delo zahteva od članov mnogo več priprav, čeprav ni nujno, da mora član ekipe že v naprej poznati vsak dogodek do podrobnosti, saj je njegova osnovna naloga, da kraj ali objekt z vsemi sredstvi čim popolneje opiše. Istočasno se je topografsko delo nadaljevalo tudi po nekaterih drugih področjih Slovenije. Lokalni muzeji in oddelki NOB so prav tako nadaljevali delo, za katero je naš muzej dal idejno pobudo v 1957. letu in jo podprl z denarno pomočjo. V letu 1957 je Muzej NO na podlagi sklenjenih pogodb plačal polovico stroškov za topografsko delo. V letu 1958 so topografske ekipe lokalnih muzejev, po poročilih, ki smo jih prejeli, popisovale: škofjeloški muzej, levi breg Poljansčice ter področje od Cerkljanskega vrha do Škofje Loke. Muzej v Kranju je popisoval področje Karavank, ljutomerski muzej desni breg Mure in slovenjgraški muzej Gornjedravsko in Mežiško dolino.

V preteklem letu je bilo izvedeno topografsko delo v manjšem obsegu. Vzroki za to so v pomanjkanju primerne kadra, zaposlenosti ustanov z drugimi neodložljivimi nalogami in v premajhnem zanimanju področnih organizacij in ustanov za to delo. Med drugim ne smemo pozabiti dejstva, da je v lokalnih (pokrajinskih, mestnih) muzejih določen za proučevanje in ponazarjanje zgodovine NOB največ po en sam uslužbenec, ponekod pa opravlja to delo sam ravnatelj kompleksnega muzeja.

V lanskem letu je del sredstev za kritje stroškov topografskih ekip lokalnih muzejev in oddelkov, poleg našega muzeja, kril tudi Zavod za varstvo kulturnih spomenikov LRS. Tako sta Zavod in Muzej NO prispevala po eno četrtno stroškov. Vsem topografskim ekipam je bil čas za študijsko pripravo, glede na ostale dolžnosti, preskromno odmerjen in tudi po vrnitvi s terena niso imeli dovolj časa za ureditev gradiva. Potrebna so mnoga dodatna zasliševanja, saj mnogi borci in takratni domačini, ki so v vojnem času živeli na raziskovalnem področju, žive danes v raznih drugih krajih po vsej domovini.

Urejevanje gradiva

Urejevanje zgodovinskega gradiva je bila, poleg razstav, ena izmed osnovnih nalog. Urejenih je bilo 4000 fotografij, tako da imamo danes okrog 20.000 kartotečno urejenih fotografij, kar pa še vedno predstavlja komaj 20 % vsega topografskega gradiva. Urejenih je bilo okrog 60.000 dokumentov, 1811 člankov o NOB (Izrezki »Pres-Servisa«, časopisna servisna dokumentacija) in kartoteka člankov o NOB iz dnevnega časopisja za leto 1957/58. Inventarizirane in katalogizirane so bile vse na novo pridobljene publikacije in 3874 foto posnetkov. Predmetov je bilo inventariziranih 124. Napravljenih je bilo 410 kartotečnih listov za nemške in italijanske politične, gospodarske in vojaške letake ter lepake. Napravljenih je bilo tudi 600 kartotečnih listkov za spomenike NOB. Inventarizirane in napravljene kartoteke je bilo za 7000 mikroposnetkov. Konservatorji so razlepili, očistili in deloma dezinficirali 1503 dokumente. Obeljenih, nevtraliziranih, dezinficiranih ter laminiranih ali drugače konserviranih je bilo 863 dokumentov.

Metalnih predmetov, predvsem orožja, pa je bilo konserviranih 58 kosov. Konservacija železa je v našem muzeju nova konservatorska dejavnost, ki je po daljših poskusih dala zelo dobre rezultate.

Mikrofilmanih je bilo približno 28.000 dokumentov. Če bi imeli na razpolago mikrofilme, katerih nismo mogli kupiti večje število zaradi pomanjkanja deviznih sredstev, bi mogli mikrofilmati letno približno 300.000 dokumentov.

Usluge

Omeniti je vredno tudi pomoč in usluge, ki jih daje Muzej NO sorodnim ustanovam in posameznikom. Za potrebe raznih koristnikov, predvsem ustanov, je bilo pregledanih 1175 fasciklov arhiva ali približno 100.000 dokumentov. Izdelanih je bilo 9871 fotografij in konserviranih 240 dokumentov in predmetov.

Publicistična dejavnost

Izredno pomembno delo, ki je bilo opravljeno v preteklem letu, je publicistična dejavnost. Za uspešno delo v zvezi s publikacijami muzeja so bili osnovani razni uredniški odbori, ki jim je bila poverjena končna redakcija.

Najvažnejša publikacija je vsekakor prva knjiga »Zbornika fotografij iz narodnoosvobodilnega boja«. Knjiga je po enem letu dela dobila svoje dokončne oblike in je tik pred izidom. Obsegala bo 800 fotografij v bakrotisku na 432 straneh s komentarjem v slovenskem, angleškem in francoskem jeziku.

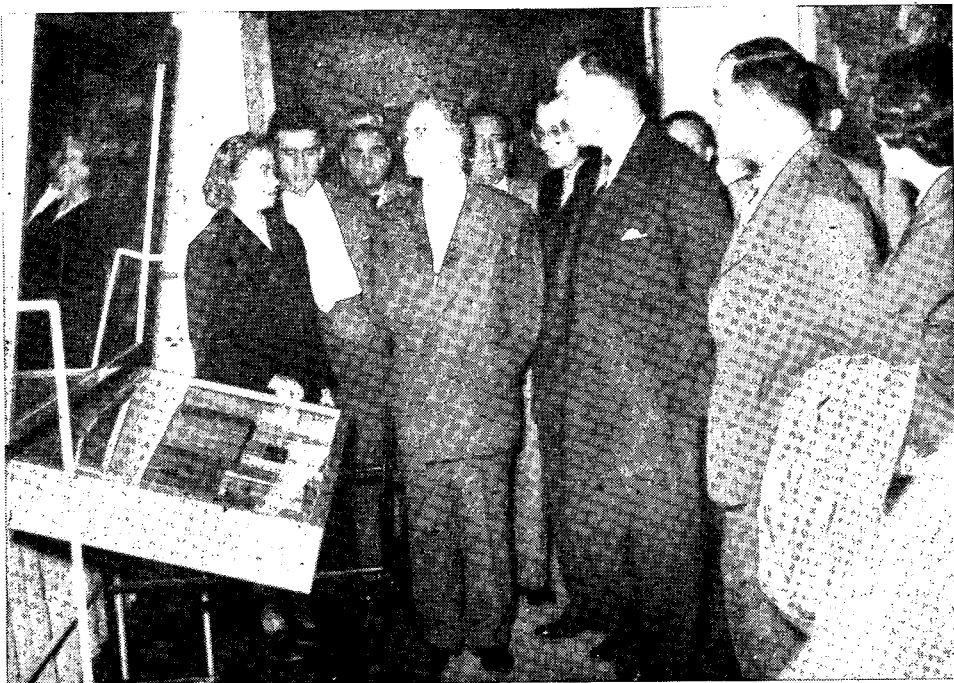
V letošnjem letu je bil izdan 1. zvezek »Gradiva za partizansko topografijo Bele krajine« na 200 straneh v litografski tehniki. Gradivo je zbrala muzejska topografska ekipa 1956. leta. V končni fazi priprav je tudi razprava z naslovom »Pregled narodnoosvobodilnega boja v Slovenskem Primorju s posebnim oziranjem na Beneško Slovenijo«, ki obsega 16 avtorskih pol. Poleg tega so uslužbenci napisali več strokovnih prispevkov za revije in dnevno časopisje. To so le nekateri podatki, ki pa zdaleka ne morejo prikazati celotnega dela.

Vse delo je spremljal in mu nakazoval smernice upravni odbor muzeja, ki mu je prav v tem času potekla njegova mandatna doba. Zasluga upravnega odbora, v prvi vrsti pa njegovega predsednika tovariša dr. Marijana Dermastie-Urbana je, da lahko prištevamo naš muzej, po mnenju domačih in tujih strokovnjakov, med najlepše in najboljše tovrstne muzeje v državi. S svojim prizadevanjem in nenehno skrbjo za razvoj muzeja ter z vsestransko pomočjo je ustvaril ob težavnih pogojih vse osnovne elemente, na katerih je zrastle solidna ustanova.

Na tem mestu se zahvaljujem članom upravnega odbora in njegovemu predsedniku za dragoceno pomoč in ustvarjalno sodelovanje.

Ustanovitvena uredba o muzeju je opredelila in določila logične meje obdobju, ki ga je muzej obravnaval in prikazoval. Muzej NO nedvomno spada v vrsto zgodovinskih muzejev in v tem sklopu kot nekaj vmesni člen obravnava del slovenske zgodovine, to je obdobje narodnoosvobodilnega boja in ljudske revolucije. Za logično povezavo tega obdobja s preteklostjo je potrebno, da prikaže muzej še obdobje dela KPS med obema vojnama. Priprave za proslavo štiridesetletnice KPJ bodo nudile muzeju priložnost, da zbere potrebne muzealije in drugo gradivo za prikaz tega obdobja, saj so za te priprave mobilizirani stari partizanski kadri, ki so z veliko ljubeznijo in razumevanjem doslej hranili gradivo te vrste.

Posebno vprašanje, ki se postavlja v zadnjem času muzeju, to je obravnavanje in prikazovanje povojne socialistične graditve, pa je bolj problematično, saj zahteva soliden muzejski prikaz tega neko časovno odmaknjenost in temeljito proučitev.

8. maja 1958. leta je obiskala muzej delegacija za socialno skrbstvo in javna dela Združene arabske republike. Delegacijo sta vodila ministra Hasan Mahmoud Shafei in Moustafa Hamdoune

Z gornjima prikazoma pa muzej že presega meje, ki mu jih je določila zgoraj omenjena uredba ter bo prav zato nujno sledilo preimenovanje dose-danje ustanove v Muzej ljudske revolucije. Razveseljivo je dejstvo, da je v pripravi formiranje Inštituta za zgodovino delavskega gibanja na Slovenskem, ki bo lahko prevzel znaten del nalog, ki jih je dosedaj opravljala naša ustanova. Muzej bo zato izročil novemu inštitutu vse arhivsko gradivo, ki ga je zbral takoj po vojni ter dopolnjeval in hranil vse do sedaj. To arhivsko gradivo bo lahko eden od temeljev bodočega inštituta, saj tako popolnega arhiva te vrste ne premore razen Vojnoistoriskega inštituta nobena sorodna institucija v državi. Obenem z arhivom bo muzej predal konservatorski oddelek in mikro-teko. Vso to dejavnost, ki bo prešla v okvir inštituta, pa bo muzej podprl še z delom svojega dosedanjega kadra, saj bo iz muzeja odšlo 9 arhivskih in kon-servatorskih uslužbencev, ki so to gradivo proučevali in urejali.

Po tej reorganizaciji pa se bo muzej s svojimi oddelki lahko bolj poglobil v muzeološko problematiko in se v večji meri posvetil vzgojnoprosvetni dejavnosti. Muzej, ki se je že afirmiral doma in v svetu, bo moral še nadalje izvrševati nekatere dosedanje naloge. Zato bi organizacijske spremembe, ki bi ne bile plod dobrega premisleka, lahko škodljivo vplivale in zavirale nadaljnji razvoj naše ustanove.

V tem letu nameravamo pripraviti tudi gradivo za 2. knjigo »Zbornika fotografij iz narodnoosvobodilne vojne« in za zbornik fotografij o delu Komunistične partije Slovenije med dvema vojnama.

V najkrajšem času bo tudi zaključeno delo v zvezi z zbiranjem likovnih del, ki so bila ustvarjena med narodnoosvobodilno vojno. Avtorji so se naši prošnji, naj odstopijo svoja dela Muzeju NO, odzvali z razumevanjem, tako da imamo danes zbranih že večino njihovih del. To bo pomembna in hkrati največja zbirka te vrste v državi in bo v obliki razstav manifestirala veliko kulturno ustvarjalnost v ljudski revoluciji.